

„Дучићево „Село“ и наше село – Прилике“

Пројектна настава и књижевно дело током учења на даљину

Наставник: Верица Костић
ОШ „Сретен Лазаревић“ Прилике
vericavkostic7@gmail.com

ИДЕЈА И ЦИЉ ПРОЈЕКТА

У сусрету са наставом на даљину и новим окружењем у учењу, наставник је тражио начине да се књижевна дела прилагоде ситуацији, актуелизују и да се кроз читање и приступ књижевним делима ученици усмере на размишљања о пријатним, искуствено блиским и драгим темама, а истовремено занимљивим за истраживање и подстицајним за нове стваралачке поступке. У једном одељењу шестог разреда наставник је, приликом анализе песме „Село“ **Јована Дучића**, уочио велико интересовање ученика за истраживачки рад и препознао бројне нове ученичке идеје, па је предложио да се идејни аспект песме прошири и да се, мотивисан књижевним делом, реализује пројекат кроз који ће ученици повезати песму и своја искуства, тј. окренути се свом селу. Ученици су радо прихватили предлог. Будући да ученици и наставник живе у Приликама, селу у општини Ивањица, и да су стицајем околности били огрничени на боравак у дворишту и на свом сеоском имању, наставник је сматарао да је веома корисно и занимљиво да се ученици окрену природи у којој живе и лепотама, благодатима и предностима свога краја. Сваки кутак дворишта или сеоског имања за ученике постаје амбијентална учионица. На овај начин окружење је на веома леп и користан начин употребљено у наставном процесу.

Пројекат је пример на који начин књижевно дело у сусрету са **пројектном** наставом постаје подстицај за низ нових истраживачких и стваралачких поступака и указује на могућности пројектне наставе током учења на даљину. Такође, пројекат је пример на који начин књижевно дело може утицти на усвајање најразличитијих функционалних знања и развој предузетничких вештина ученика. **Пројектна настава током учења на даљину, показала се као веома подесан наставни модел.**

Циљ пројекта јесте повезивање књижевног дела и окружења у којем се ученици налазе, кроз активно учење и провођење времена у природи (ученици су били на свежем ваздуху, шетали по свом сеоском имању и уживали у природи), што је допринело актуелизацији хронотопа из дела, тј. потпомогло саживљавање са природом, а посредно и светом дела. Имагинацијски доживљај је, према речима ученика, кроз казивање стихова о природи у одговарајућем амбијенту био знатно богатији. Подстицана је љубав према селу и природи уопште.

ТОК ПРОЈЕКТА

„Дучићево „Село“ и наше село Прилике“

Идеја за пројекат – Идеја је потекла од ученичког интресовања за дело и тему дела, што јесте и предуслов квалитетне пројектне наставе. Наставник је у улози рефлексивног практичара који је идеју препознао и усмерио на прави начин.

Планирање пројекта – Планирање се одвијало уз помоћ заједничког онлајн часа реализованог путем апликације Viber. Ученици су изнели своје идеје и уз сугестије и помоћ наставника сачињен је план пројекта. Договорени су облици рада (индивидуални, рад у пару и групни рад, уз искључиво дигитано повезивање, тј. електронску комуникацију парова, односно група). Потом су планиране и пројектне активности. Ученици су пројекту дали назив „Дучићево „Село“ и наше село Прилике“.

Трајање пројекта – три недеље (ученицима се даје довољно времена да ураде задатке).

Реализација пројектних активности – Наставник поставља планиране пројектне активности/задатке на платформи Google classroom. Ученици реализују задатке, истражују, сарађују и шаљу наставнику и другарима продукте својих истраживања и рада. У одређеним периодима одржавају се заједнички аудио-позиви путем апликације Viber, кроз које се врше консултације. Успостављена је активна интеракција.

Оцењивање пројекта – Ученици самооцењују рад уз помоћ унапред договорених инструмената (табелица), а наставник прати пројекат у свим фазама рада и даје своје мишљење.

Промоција пројекта – Промоција се одвија уз помоћ школског сајта и локалног интернет портала једне радио-станице.

Евалуација и рефлексација о пројекту – Врши се евалуација пројекта уз помоћ Google упитника и сумирају продукти пројекта. Евалуација се врши и на основу посета сајту и објавама у медијима и коментара публике.

ПРОЈЕКТНЕ АКТИВНОСТИ/ЗАДАЦИ

Активности су осмишљене тако да се анализом песме рад на пројекту не завршава, већ књижевно дело постаје предложак, тачније идејни подстицај, за низ нових истраживачких и стваралачких задатака, који су ученицима искуствено блиски и занимљиви. Ученици постају активни учесници, тачније носиоци пројекта, истражују, активно уче и стварају. Стога се овде, на примеру песме „Село“ Јована Дучића могу видети могућности актуелизације књижевних дела кроз пројектну наставу. Песма „Село“ Јована Дучића подстакла је низ нових интердисциплинарно конципираних задатака уз помоћ којих су се ученици окренули свом селу, природи која их окружује, историји, географији, екологији, култури места и слично.

Активности ученика: планирање пројекта, осмишљавање задатака, анализа песме, истраживачки рад и израда презентација о писцу, изражајно казивање у природном амбијенту, компаративни приступ мотивима из песме и свом селу/окружењу, фотографисање и описи пејзажа свога села, писање стихова, истраживање историје, географије, привреде, екологије свог села, израда кратког документарног филма „Наше село - Прилике“, процењивање и оцењивање свог и рада својих другара. Ученици сами бирају активности и ниво постигнућа који желе да остваре, па стога нису све активности обавезне за све ученике.

Активности наставника: пажљиво планира и припрема пројекат (одређује циљ); помаже ученицима да поставе циљеве и задатке; прати и пружа подршку у свим фазама пројекта стављајући се у улогу критичког пријатеља; подстиче стваралачки и истраживачки рад ученика; подстиче самосталност и активно учешће сваког ученика; подстиче сарадњу и тимски рад; помаже у отклањању евентуалних препрека и тешкоћа; заједно са ученицима вреднује ток и резултате пројекта.

ПРВА ПРОЈЕКТНА АКТИВНОСТ - Анализа песме и упознавање са песником

Кроз прву пројектну активност ученици су најпре разговарали о значају природе за човека, а потом и о вредности села. Потом су се истраживачки бавили анализом песме. Наставница је поставила истраживачке задатке на платформи Google classroom. Ученици су прочитали песму и/или одслушали аудио-запис из електронског уџбеника (Српски језик 6 Читанка Klett PDF) или гласовну поруку у којој је наставница снимила свој глас док чита стихове. (Наставница је снимила и свој глас због ученика који су се изјаснили да им недостаје моменат наставниковог читања на часу.) Кроз рад на истраживачким задацима ученици су уочили тему, мотиве и идејни аспект песме, стилске фигуре, звучне, визуелне, олфакторне елементе песничких слика, бавили се версификацијом песме (обновили књижевне појмове – рима, терцет, катрен.) Радознали су научили и шта је сонет. Такође, ученици су правили презентације о животу и делу Јована Дучића у програму PowerPoint, користећи знања стечена на часовима информатике и рачунарства.

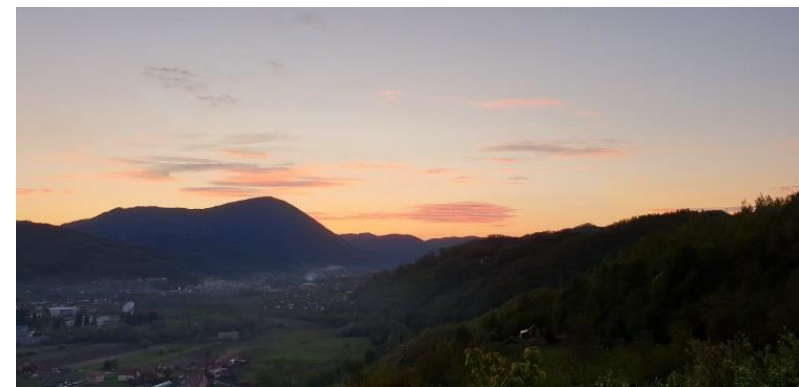
ДРУГА ПРОЈЕКТНА АКТИВНОСТ - Изражајно казивање песме у природном окружењу

Друга активност односила се на учење стихова напамет и изражајно казивање, али уз одабир кутка у природи где ће се казивање одвијати (у дворишту или делу свог сеоског имања). Ученици су бирали доба дана и прилагођавали начин казивања песми и осећањима која тамо преовлађују. На овај начин ученици су проводили време у природи, шетали, прилагођавали свој имагинацијско-фантазијски доживљај хронотопу из дела. Своје казивање су снимали уз помоћ паметних телефона и слали као доказ рада на платформу Google classroom. Примери ученичких радова могу се погледати на линку који води ка промоцији пројекта на сајту школе (В. слајд број 9) .

ТРЕЋА ПРОЈЕКТНА АКТИВНОСТ- Временски пејзаж

Кроз трећу активност ученици су учили шта је временски пејзаж, али повезујући своја знања са ликовном културом, тј. фотографијом пејзажа. У овом задатку требало је одабрати један предео у свом селу и направити фотографије у три различита доба дана. Потом је требало описати разлике и осећања која фотографије буде у њима. Након тога, ученици су поредили слику села из песме, са одабраном сликом свог села, пишући кратке приче или цртице. Кроз овај задатак ученици су вежбали писање цртице и кратке приче, упознајући се са особеностима жанрова. Настала је галерија пејзажа и занимљивих цртица о селу Прилике. Циљ ове интердисциплинарне активности јесте вежбање литерарног израза кроз кратку прозну форму, повезивање различитих знања и упознавање природе кроз уметнички израз. Од ученичких фотографија и цртица направљена је изложба у алату Padlet која је постављена на сајту школе у време промоције (В. слајд број 8).

ПРИЛОГ 3. Пример ученичког рада „Временски пејзаж – засеок Радаљево“

ЧЕТВРТА ПРОЈЕКТНА АКТИВНОСТ– Истраживачки рад у групама/снимање кратког документарног филма „Наше село - Прилике“

У оквиру четврте активности учници су имали задатак да се поделе у групе и сараднички сазнају што више појединости о свом селу (кроз разговор са својим старијим укућанима, из књига, са интернета), а потом да припреме краћи реферат на тему „Наше село“. Ученици су истраживали историју, географију, привреду, екологију, културу и обичаје свога села. Потом су имали задатак да у оквиру групе, а на основу свог реферата, направе кратки документарни филм о свом селу (**Будимо сценаристи и режисери филма!**). Групе су се поделиле на **СЦЕНАРИСТЕ, РЕЖИСЕРЕ И ГЛУМЦЕ/РЕПОРТЕРЕ** и **МУЗИЧКЕ УРЕДНИКЕ**, према личним интересовањима. Уз помоћ наставника, саставили су сценарио, одабрали музичку нумеру („Обичан балкански дан“, Бора Дугић), а потом је сваки члан групе **ГЛУМАЦА** снимио свој део/сцену из филма. На крају, сцене су спајали у алатима **YouCut – Video Editor** и **Film Maker**, који су им били доступни на паметним телефонима.

Пример учениког рада (кратки документарни филм „Наше село - Прилике“) може се погледати на линку који се налази у опису промоције пројекта (В. слајд број 8).

Кроз овај задатак ученици су сарађивачки учили, сарађивали и са старијим генерацијама (укућанима који постају експерти у пројекту), упознавали своје село, учили како се прави сценарио за филм, повезивали филм, фотографију и књижевност и слично. Највећи део времена радили су и истраживали у природи (одабир предела, шетња, снимање) што је било веома корисно будући да су ученици током наставе на даљину доста времена били у обавези да користе телефоне, рачунаре и да прате телевизијски програм. Овакав начин рада допринео је балансу физичких активности током дана и подстицању здравих стилова живота.

ПЕТА ПРОЈКТНА АКТИВНОСТ – Креативна радионица: „Уз помоћ Дучића пишемо стихове“

У петој активности ученици су имали задатак да покушају да напишу песму о свом селу. Препорука је била да покушају да пишу катрене и терцете (обнављали су појмове и усвајали метричка правила) и да покушају да користе стилске фигуре са којима су се сретали до сада. Ученици су користили знања стечена анализом песме „Село“ и сазнања до којих су дошли теренским истраживањима (шетњама, фотографисањем свог села и кроз снимање кратког филма). Кроз овај задатак ученици су вежбали правила версификације, метричке законитости и афирмисали се у стваралачкој активности. Важно је да су ученици повезивали и примењивали различита знања, активно учили, вежбали креативно писање. Најуспешнији радови објављени су на сајту школе у алату Padlet (В. линк у наставку текста).

ПРЕЗЕНТОВАЊЕ/ПРОМОВИСАЊЕ ПРОЈЕКТА

У складу са ситуацијом, промоција пројекта реализована је уз помоћ електронске комуникације, тј. постављена је на сајту школе. Позвани су остали ученици, родитељи, наставници и остали запослени у школи и бројни мештани да погледају промоцију, а у сусрет ученицима, изашла је и локална радио-станица која је причу о селу објавила на свом интернет порталу и омогућила да промоција има и јавни карактер. Приказани су **крајњи продукти пројекта**:

- Збирка фотографија пејзажа нашег села и цртица о селу: <https://padlet.com/vericavkostic7/zl1cueoxl1ihhsuo>
- Мала збирка ученичких стихова о селу: <https://padlet.com/vericavkostic7/tj5m7ne09vpkwxhh>
- Презентације о животу и делу Јована Дучића;
- Кратки документарни филм о селу Прилике: <https://www.youtube.com/watch?v=lrvvHQOWYXc>
- Идеја да се по повратку у школу сними документарни филм о нашем селу, Приликама, што ће бити нови ученички пројекат.

Промоција на сајту школе: <https://ossretenlazarevicprilike.edu.rs/promocija-projekta-ucenika-sestog-razreda-ducicevo-selo-i-nase-selo-prilike-2/>

Промоција на порталу локалне радио-станице: <http://ivanjickiradio.com/drustvo/2079-promocija-projekta-ucenika-os-sreten-lazarevic-nase-selo-prilike.html>

МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ

Ученици су, радећи на пројекту, развјали већину компетенција: **Компетенција за учење** (подстицање активног истраживачког учења); **естетичка компетенција** (подстицање естетског доживљаја дела и природе која ученике окружује); **компетенција за сарадњу** (ученици су сараднички учили кроз пројектне активности); **комуникација** (ученици су развијали електронску комуникацију у сарадничком учењу); **решавање проблема** (ученици су били носиоци пројекта, заједнички решавали потешкоће); **рад са подацима** (ученици су прикупљали, селектовали и користили различите податке); **дигитална компетенција** (ученици су у различитим облицима користили ИКТ алате – кроз израду презентација, куцање текста, израду кратког филма, електронску комуникацију и сл.); **одговоран однос према здрављу** (ученици су учили о важности провођења времена у природи и на чистом ваздуху, важности шетње по природи); **одговоран однос према околини** (ученици су учили о важности природе за човека и очувања природе која нас окружује на примеру свог села); **предузимљивост и оријентација ка предузетништву**. Ученици су разматрали могућности које пружа село у којем живе, сакупљали лековито биље, помагали родитељима у башти, садили поврће, неговали воће, јавиле су се идеје за развој сеоског туризма у будућности, жеље за глумом, репортерским новинарством.).

МЕЂУПРЕМЕНЕ КОРЕЛАЦИЈЕ

Током пројекта развијан је велики број корелација: **унутарпредметне корелације** (језик, књижевност, језичка култура) **информатика и рачунарство** (употреба ИКТ алата – израда презентација, комуникација, различите платформе за учење, програм за израду филма), **ликовна култура** (пејзаж, фотографија), **географија, историја, биологија** (истраживање особености свога краја), **физичко и здравствено васпитање** (шетња природом и боравак на свежем ваздуху, подстицање здравих и активних стилова живота), **музичка култура** (одабир музике за филм).

ЕВАЛУАЦИЈА И РЕФЛЕКСИЈА О ПРОЈЕКТУ

- Ученици вреднују/самовреднују рад група на основу унапред договорених инструмената. На крају пројекта ученици су урадили и анкету у алату Google упитници.
- Наставник прати и вреднује заједно са ученицима пројекат у свим фазама рада.
- Пројекат се вреднује и на основу броја посета сајту и објавама медија, коментара посетилаца и друго.

РЕЛЕВАНТНОСТ ПРОЈЕКТА

За сваки пројекат важно је да буде релевантан, тј. користан за ученике и школу, али и окружење.

Корисност за ученике састоји се, најпре, у окретању природи и ублажавању стреса и страха које је ванредно стање донело. Ученици су имали прилику да уживају у природи, да се осећају безбрижно и слободно у свом окружењу. Ученицима је овакав вид учења, подстакнут књижевним делом, био веома занимљив. Богатили су говорну културу и учили вештине креативног писања. Такође, разноврсност задатака у оваквом начину рада веома је подесна за индивидуализацију и врло лако и разноврсно задаци би се могли прилагодити ученицима за које је донет индивидуални образовни план. Принцип амбијенталне учионице, такође је био посебно занимљив ученицима. Посебна корист је у развоју бројних **вештина и педузеничких идеја**. Ученици су подстакнути на размишљање о вредности села и могућностима које оно пружа. **Корисност пројекта за окружење** састоји се у афирмацији села кроз радове ученика, подизању свести окружења о значају и лепоти села и могућностима које пружа, и важности очувања природе која нас окружује. Пројекат је веома важан за подстицање љубави према селу и подстицање патриотских осећања.

Кроз рад на пројекту уочене су бројне **могућности које једно књижевно дело отвара на пољу активног истраживачког и стваралачког рада током наставе на даљину**. Дело је посатало подстицај за **функционално и интердисциплинарно** учење. Ученици су током пројекта били добро **мотивисани**, активни ствараоци, а самим тим и **веома успешни** у раду. Посебно су поносни на продукте свога рада и на своје село.